

تولید PDF توسط نرم افزار Adobe Acrobat

آخرین نگارش Adobe Acrobat نگارش هشتم می باشد که در بازار ایران نیز قابل تهیه است. این نرم افزار به هفت صورت فایل PDF تولید می کند:

۱. فایل نرم افزارهای مختلف را وارد اکروبات و با اکروبات آن را تبدیل به PDF می نمایم. این امکان، فایل تعداد خاصی از نرم افزارها را پشتیبانی می کند مانند نرم افزارهای مایکروسافت آفیس، اتوکد و...
۲. امکان دیگری که اکروبات دارد این است که چند فایل را توأم تبدیل به PDF نماید. به این صورت که ترتیب و قسمت هایی از فایل ها که قرار است PDF شوند مشخص می شود و اکروبات عمل تبدیل را انجام می دهد. این قسمت نیز، فایل تعداد خاصی از نرم افزارها را پشتیبانی می کند.

۳. توسط نرم افزار اکروبات، اسکنر متصل به کامپیوتر فعال می شود و صفحات اسکن شده به صورت مستقیم تبدیل به PDF شده و در کامپیوتر ذخیره می گردد. این روش دارای تنظیمات و امکانات گوناگونی است که استفاده وسیعی در آرشیو الکترونیکی اسناد کاغذی سازمان ها دارد.

۴. توسط نرم افزار اکروبات می توان صفحات یا کل یک سایت را تبدیل به PDF نمود. این امکان به ما اجازه می دهد که به صورت اطمینان بخشی مطالب سایت ها را آرشیو نموده و به صورت Offline مطالعه یا پرینت نمایم.

۵. می توان مطالب تصویری را که در حافظه موقت کامپیوتر ذخیره شده است تبدیل به PDF نمود. به این صورت که تصاویری که توسط کلید Print Screen از مانیتور و یا Ctrl+C از داخل نرم افزارها به Clipboard منتقل شده است، توسط این امکان تبدیل به PDF نمود.

۶. می توان به صورت مستقیم یک صفحه PDF خالی در نرم افزار اکروبات ایجاد نمود و داخل آن متنی را تایپ کرد و از دیگر امکانات اکروبات استفاده نمود.

PDF و فونت فارسی

روش ها، مشکلات، راه حل ها

■ محسن تلافی داریانی

PDF and Farsi Font

(Methods, problems and Solutions)

Mohsen Talafi Daryani

تولید PDF

تولید PDF به چند صورت انجام می شود:

۱. نرم افزارهایی که خود دارای امکان تبدیل فایل به فرمت PDF هستند مانند نرم افزار CorelDraw ، Adobe InDesign و...

۲. نرم افزارهای مبدل که فایل دیگر نرم افزارها را به فرمت PDF تبدیل می کنند، مانند نرم افزار، PDF 955، Adobe Acrobat و PDF Creator و...

۳. ساخت PDF با استفاده از نرم افزارهایی که بر روی اینترنت قرار داده شده اند و ما می توانیم به صورت Online بدون نصب هیچ نرم افزاری، فایل خود را به فرمت PDF تبدیل نمایم مانند سایت <http://createpdf.adobe.com> و ...

۴. نرم افزارهای ساخت PDF از اسناد اسکن شده توسط اسکنر مانند Adobe Acrobat و..

پربکاربردترین نرم افزار برای ساخت PDF نرم افزار Adobe Acrobat می باشد که امکانات وسیعی در تولید و ویرایش اسناد PDF در اختیار کاربران قرار می دهد. به علت گستردگی امکانات و کاربردها در اینجا تنها بخش تنظیمات فونت آن به صورت مختصر توضیح داده خواهد شد.

فرمت PDF مخفف عبارت Portable Document Format به معنای فرمت اسناد قابل انتقال می باشد. همانطور که از نام آن معلوم است، این فرمت مستقل از نرم افزار و سخت افزار در همه جا به صورت یکسان و درست نمایش داده می شود و به صورت یکسان و درست در تمامی پرینترها، چاپ می شود اما همانطور که همه کاربران فونت فارسی می دانند بسیاری از اوقات این اتفاق نمی افتد و با مشکلاتی روبرو می شویم. حدود ۱۵ سال پیش پروژه PDF برای تحقق رویای سازمان بدون کاغذ (Paperless) توسط بنیان گذار شرکت Adobe دکتر جان وارنوک (John Warnock) به منظور ایجاد فرمتی که مستقل از عوامل محیطی نمایش و پرینت شود، در شرکت Adobe شروع شد. ظرف این ۱۵ سال نگارش های مختلفی از این فرمت با امکانات متنوع عرضه گردید تا جایی که این فرمت به استاندارد برای آرشیو مطالب درآمده است. فرمت PDF قابلیت نمایش و چاپ در سیستم عامل های ویندوز، مکینتاش، لینوکس، یونیکس و انواع سیستم عامل های موبایل را به صورت یکسان دارد. امروزه گستردگی استفاده از فرمت PDF به اندازه ای است که بیش از ۲۰۰ میلیون فایل با فرمت PDF در اینترنت قرار داده شده است و بیش از ۱۸۰۰ شرکت در سطح جهان به ارائه خدمات مشاوره، آموزش، پشتیبانی، توسعه و تولید نرم افزارهای مربوط به فرمت PDF مشغول هستند. همانطور که گفته شد فرمت PDF دارای نگارش های متعدد و امکانات وسیع می باشد، که شناخت آنها منافع بسیاری در کسب و کار ما دارد. ولی مسئله ای که بیش از همه کاربران فارسی زبان را درگیر خود ساخته است تولید فایل های PDF از فایل هایی که شامل متون فارسی هستند، می باشد. در این مقاله کوتاه سعی شده است کاربرد فونت فارسی در فرمت PDF به صورت کوتاه بررسی شود و برای رفع مشکلات آن راه حل هایی ارائه گردد.

و در پایان این تنظیمات را تحت عنوان جدیدی در Default Setting ذخیره نمایید در بخش Edit از Default setting ۶ قسمت برای تنظیم وجود دارد که عبارتند از: General, Images, Fonts, Color, Standards و Advanced.

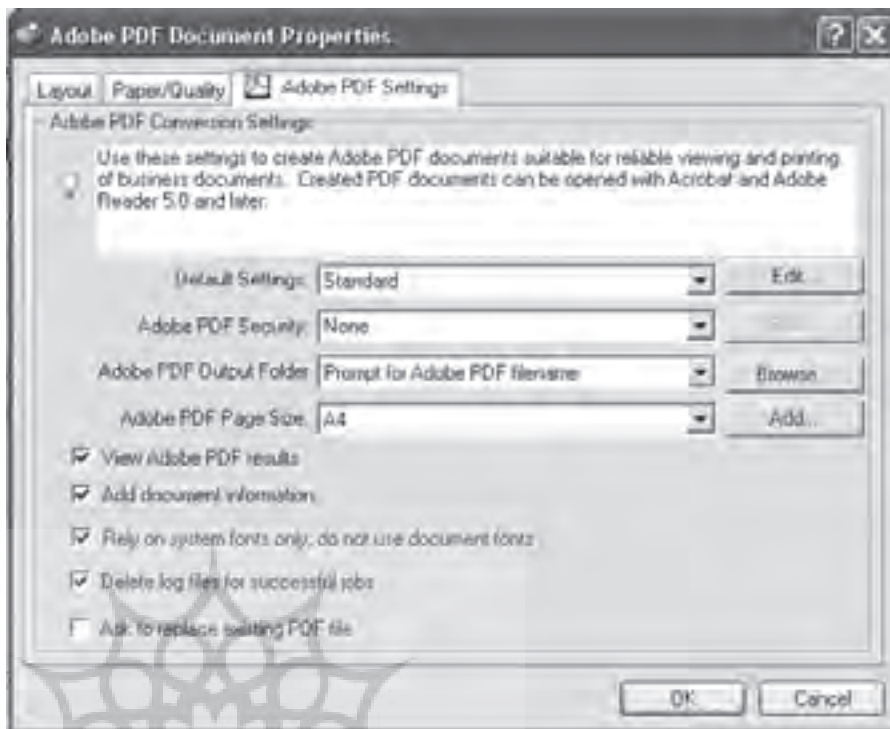
پس از اینکه تنظیمات مورد نظر اعمال شد کلید OK را فشار دهید و به صفحه قبلی باز گردید. و دوبار کلید OK را انتخاب کنید. اکروبات از شما محل ذخیره فایل PDF را می پرسد و شما باید آن را مشخص کنید و کلید Save را فشار دهید. تا فایل PDF ساخته شود.

تنظیمات بخش Fonts

چون قصد توضیح دیگر قسمت‌ها را نداریم، فقط به بخش Font از Adobe pdf setting می پردازیم. چنانچه از بخش Adobe PDF Setting گزینه Fonts را انتخاب نماییم پنجره به شکل تصویر شماره ۲ درمی آید. کل این پنجره به چگونگی الحاق فونت و تنظیمات آن مربوط می شود که توضیح آن به شرح زیر است.

الحاق فونت به فایل PDF

اساس فرمت PDF بر این پایه نهاده شده است که در همه جا به طور یکسان و درست نمایش داده و پرینت شود. برای این منظور باید تمام محتویات و تنظیمات در خود PDF جاسازی شود تا بتواند مستقل از عوامل محیطی نمایش داده شود. یکی از موارد بسیار مهمی که به فایل PDF ضمیمه می شود، فونت‌ها هستند، اما به علت تنوع فونت‌ها و زبان‌ها معمولاً مشکلاتی در ایجاد PDF بروز می کند که با شناخت کافی از تنظیمات اکروبات در الحاق فونت‌ها، این مشکلات به آسانی قابل حل است. الحاق فونت به فایل PDF تضمین کننده نمایش و چاپ درست و یکسان فایل در هر جای دیگر (انواع چاپگر، کامپیوتر و سیستم عامل، موبایل و...) می باشد. باید توجه داشت که الحاق فونت اندکی حجم فایل PDF را زیاد می کند. برای کاهش حجم به جای تمام فونت‌ها تنها قسمت‌های مورد

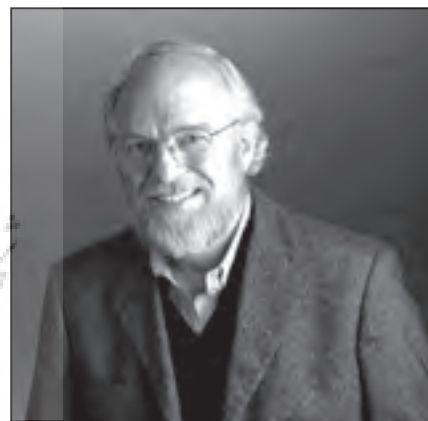
شکل شماره ۱

۷. نرم افزار اکروبات هنگام نصب، یک پرینتر مجازی به نام Adobe PDF در لیست پرینترهای کامپیوتر ایجاد می نماید. نگارش‌های مختلف اکروبات از نام‌های متفاوتی برای این پرینتر مجازی استفاده می نمایند. این امکان پرستفاده ترین روش برای ایجاد فایل‌های PDF می باشد که می تواند از تمامی نرم افزارهایی که امکان پرینت از فایل‌های خود را دارند فایل PDF تولید نماید.

تولید PDF توسط پرینتر مجازی Adobe PDF

از هر نرم افزاری که قصد دارید فایل آن را به PDF تبدیل کنید به قسمت پرینت رفته و پرینتر Adobe PDF را انتخاب کرده و وارد گزینه Properties شوید. پنجره‌ای مانند پنجره شماره ۱ باز می شود:

از قسمت Default Setting نوع فایل PDF را مشخص کنید که آیا برای اینترنت می خواهید یا برای ارسال به چاپ و لیتوگرافی و... با انتخاب هر گزینه دکمه Edit روبروی آن فعال می گردد با وارد شدن در Edit به تنظیمات مربوطه دسترسی خواهید یافت و می توانید تغییرات لازم را بدهید

دکتر جان وارنوک بنیانگذار شرکت ادوبی

Code Page استفاده می‌شود.

سیستم الحاق فونت اکروبات به این شکل است که وقتی متنی مانند فارسی، ژاپنی، روسی از کاراکترهای غیر لاتین و یا از فونت‌های لاتینی که دارای کاراکترهای زیادی هستند، استفاده می‌کند یک فونت جدید با فرمت CID ایجاد می‌نماید و تمام کاراکترهای اضافی را در این فونت قرار داده و با همان نام به فایل PDF الحاق می‌نماید. و کاراکترهای لاتین پایه هم به صورت یک فونت به فایل PDF الحاق می‌شود. بدین ترتیب ما برای هر فونت دو فایل الحاق شده به PDF داریم. لازم به ذکر است که حتی اگر فونت را هم الحاق نکنیم این دو فونت در فهرست فونت‌ها درج می‌گردند. (علت تولید این فونت‌ها از حوصله این مقاله خارج است).

در مواردی که فونت به فایل PDF الحاق نشود و فونت مورد نظر در کامپیوتری که فایل باز می‌شود وجود نداشته باشد، نرم‌افزار Acrobat برای نمایش آن نزدیکترین فونتی که از نظر شکل به آن شبیه است جایگزین می‌کند. در نتیجه در جایی که فونتی به فایل PDF الحاق نشده باشد و در کامپیوتر هم

ولی همه اینها در پشت صحنه اتفاق می‌افتد و در نمایش PDF هیچ تغییری داده نمی‌شود. اگر فهرست فونت فایل‌های PDF فارسی را نگاه کنید اغلب برای یک فونت دو فایل الحاق شده مشاهده می‌نمایید، یکی فونت True Type و دیگری فونت با فرمت CID که توضیح آن به شرح زیر است:

در فونت‌های جدید، معمولاً، حروف مربوط به چند خط گنجانیده شده است که در متون چندزبانه از این حروف و کاراکترها استفاده می‌شود، مانند فونت Tahoma که کاراکترهای بیش از ۱۰ زبان یا خط در آن گنجانیده شده است که یکی از آنها کاراکترهای خط (script) عربی می‌باشد و خود چندین زبان مانند عربی، فارسی، اردو، کردی و... را پشتیبانی می‌کند. در این فونت‌ها کاراکترهای پایه به زبان لاتین می‌باشد مانند کاراکتر Space یا کاراکتر نقطه و... با توجه به این مسئله در متنی که به ظاهر فارسی دیده می‌شود و هیچ کاراکتری از زبان لاتین استفاده نشده است، ممکن است کاراکترهایی به زبان لاتین مانند Space، وجود داشته باشد بنابراین در متون به ظاهر غیر لاتین معمولاً دو

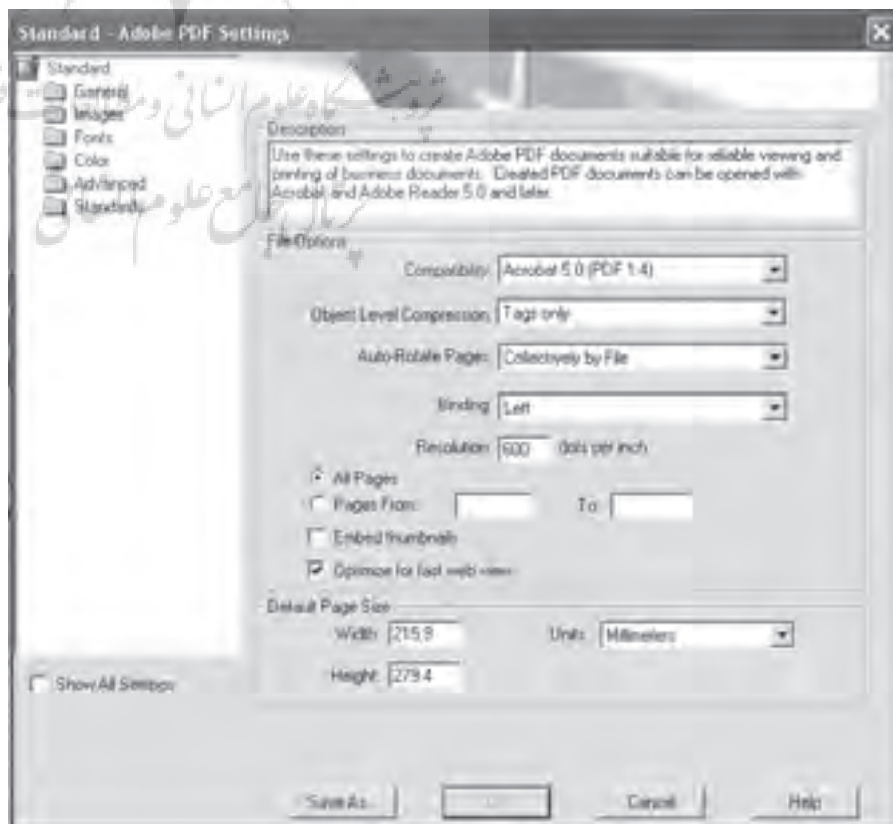
نیاز فونت را الحاق می‌کنند. البته اگر کار هم به درستی انجام نشود باعث افزایش حجم فایل می‌شود.

برای دیدن فونت‌هایی که در فایل PDF به کار رفته است در مجموعه نرم‌افزارهای Acrobat باید به قسمت File > Document Properties > Fonts مراجعه کرد تا فهرست فونت‌های استفاده شده در فایل مشاهده شود. چنانچه در این فهرست کنار نام فونتی عبارت Embedded Subset وجود داشت، نشان دهنده آن است که تمام یا قسمتی از آن فونت به فایل PDF الحاق شده است و اگر فقط نام فونت بود معلوم است که آن فونت به فایل PDF ضمیمه نشده است ولی در فایل ما به کار رفته است.

باید توجه داشت که معنی الحاق فونت به فایل PDF این نیست که فایل فونت در داخل فایل PDF قرار می‌گیرد، بلکه در این جاسازی تغییراتی انجام می‌شود، از جمله اینکه ممکن است بخشی از یک فونت با فرمت غیر از فرمت فایل فونت در PDF قرار داده شود و اغلب فونت‌های OpenType و دیگر فرمت‌ها به فرمت دیگری تبدیل می‌شوند

فرمت pdf قابلیت و توانایی در انتقال فایل بدون به هم ریختگی حروف صفحه بندی و ... دارد. از این فرمت می‌توان در تهیه فرم‌های مختلف جهت سایت یا چاپ استفاده کرد.

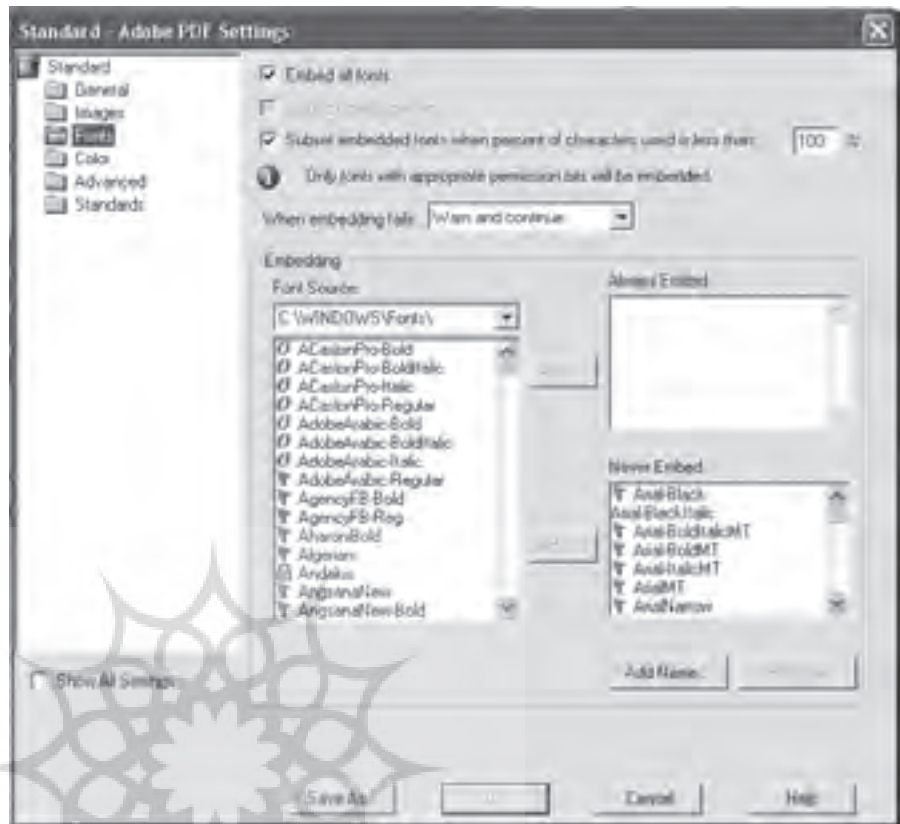

شکل شماره ۲

شده^۱ و با استاندارد Unicode ساخته شده‌اند. ۳. بعضی از فونت‌های عربی، زبان فارسی را پشتیبانی نمی‌کنند و فاقد حروف مخصوص زبان فارسی می‌باشند.

عیب الحاق فونت به فایل PDF این است که معمولاً الحاق هر فونت حدود ۲۰ کیلوبایت به حجم فایل اضافه می‌کند. برای فایل‌های با حجم زیاد این مقدار ناچیز است ولی برای فایل‌های کوچک با صفحات کم این حجم شاید زیاد باشد. باید توجه داشت که حجم فایل PDF فقط زمانی مهم است که بخواهیم فایل موردنظر را از طریق اینترنت و تلفن انتقال دهیم، مخصوصاً اگر تعداد این فایل‌ها زیاد باشد. بهتر است کسانی که می‌خواهند PDF ایجاد نمایند از بهترین راه حل برای حل این مشکل استفاده کنند و به جای صرف نظر کردن از الحاق فونت در ابتدا از دیگر انتخاب‌ها مانند استفاده از فونت‌های محدود، و یا الحاق بخشی از یک فونت استفاده نمایند.

پس از ذکر این مقدمه به توضیح پنجره Fonts از بخش Adobe PDF Setting می‌پردازیم. ۱. گزینه‌ای که مشاهده می‌شود گزینه Embed All Fonts می‌باشد. انتخاب این گزینه به این معنی است که تمام فونت‌های استفاده شده به فایل PDF الحاق می‌شود. ذکر این نکته لازم است که وقتی این گزینه انتخاب شد از لیستی که پایین همین پنجره با عنوان Font Source دیده می‌شود فونت‌های استفاده شده در فایل به PDF الحاق می‌شود. همانطور که در شکل دیده می‌شود در ابتدای نام بعضی از فونت‌ها یک آیکون به شکل قفل دیده می‌شود که نشانگر این است که سازندگان این فونت اجازه الحاق این فونت به PDF را نداده‌اند و اگر در فایل ما از اینگونه فونت‌ها استفاده شده باشد و گزینه Embed All Fonts هم انتخاب شده باشد، زمانی که اکروبات مشغول ساختن PDF می‌شود با مشکل مواجه می‌شود که در ادامه به چگونگی حل این مشکل اشاره خواهد شد. توضیح دیگر اینکه چنانچه فونتی در بخش Always Embed انتخاب شده باشد جدای از این گزینه همیشه به فایل PDF الحاق می‌شود چه گزینه Embed All Fonts انتخاب شده

وجود ندارد کمی متفاوت نمایش داده شده و یا پرینت می‌شود در جایی که Acrobat نتواند جایگزینی را انجام دهد متن موردنظر به صورت نقطه چین نمایش داده می‌شود. البته باید توجه داشت که جایگزینی فونت مشابه معمولاً در مورد فونت‌های عربی و فارسی به علت موارد زیر صادق نیست:

۱. فونت‌های عربی و فارسی دارای تنوع زیادی نیستند و مانند فونت‌های لاتین دسته‌بندی نشده‌اند. جالب است بدانیم که تعداد فونت‌های لاتین بیش از ۲۰۰۰۰ فونت و تعداد فونت‌های عربی و فارسی با احتساب نام‌های متعدد برای یک فونت کمتر از ۵۰۰ فونت است.

۲. در ساخت فونت‌های عربی و فارسی معمولاً استانداردهای لازم رعایت نشده است و گاه برای یک فونت چندین نام وجود دارد. بهتر است از فونت‌هایی که توسط شرکت‌های معتبر ساخته شده است استفاده نمایید. فونت‌های ساخته شده عربی توسط شرکت Adobe و Linotype و... که معمولاً زبان فارسی را نیز پشتیبانی می‌کنند بسیار مناسب هستند و نیز مجموعه فونت فارسی که با حرف B شروع

فرمت pdf با داشتن قابلیت تعریف و حمل فونت، تصویر، متن، اطلاعات کاری از قبیل نمودار و ... و بالاخره صفحه آرابی تبدیل به فرمتی پر کاربرد شده است.

انتخاب وجود دارد یکی **Ignore** می باشد که از هرگونه خطایی که در روند الحاق فونت به وجود می آید صرف نظر کرده و به کار خود ادامه می دهد. بخش دوم عبارت **Warn and Continue** می باشد که پس از آگاهی دادن در مورد بروز خطا به کار خود ادامه می دهد. بخش سوم عبارت **Cancel job** می باشد که در هنگام بروز خطا کار را متوقف می کند.

مشکلات الحاق فونت فارسی به فایل PDF

همانطور که گفتیم یکی از رایج ترین مشکلات در تولید PDF مشکل فونت هایی است که حق کپی رایت داشته و اکروبات اجازه الحاق این فونت ها را به فایل PDF نمی دهد. برای حل این مشکل یکی از راه حل های زیر را به کار برید:

۱. به جای فونت هایی که دارای حق کپی رایت است و دارای علامت قفل در لیست **Font Source** می باشند از فونت های مشابه استفاده نمایید. همانطور که قبلاً ذکر شد حتی اگر یک **Space** هم با این فونت بکار رفته باشد اکروبات پیام خطا می دهد برای همین هنگام تغییر این فونت ها به فونت دیگر دقت لازم را داشته باشید تا تمام محدوده به فونت جدید تبدیل شود.

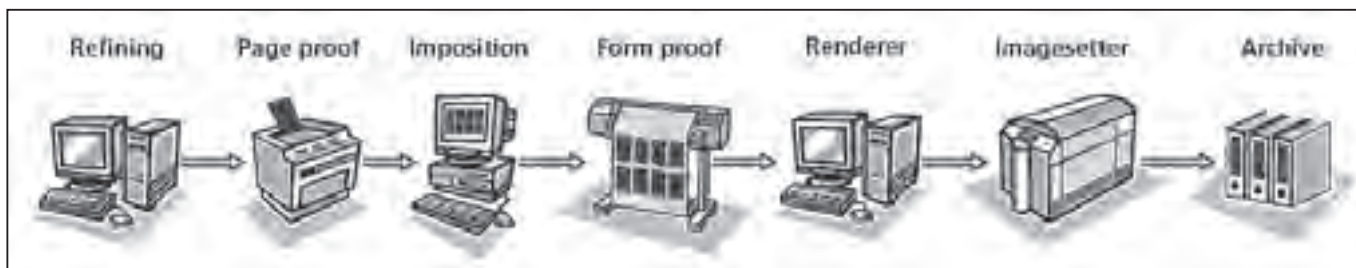
۲. نرم افزار اکروبات از نرم افزارهایی است که به این مورد حساس بوده و فونت هایی که اجازه کپی نمی دهند را الحاق نمی کند ولی بعضی دیگر از نرم افزارها هستند که به این موضوع حساس نبوده و این موارد را نیز به فایل PDF الحاق می نمایند.

۳. اگر مطمئن هستید که این فونت در کامپیوتری که قرار است فایل PDF نمایش داده شود وجود دارد از الحاق آن صرف نظر کنید. لازم به ذکر است که اگر شما گزینه **Embed All Fonts** را انتخاب ننمایید، برای فونت هایی که کاراکتر فارسی آنها استفاده شده است، کافی نیست زیرا همانطور که گفته شد اکروبات کاراکترهای غیر لاتین را به فرمت فونت **CID** تبدیل کرده و به PDF الحاق می نماید به همین خاطر فونت مورد نظر باید حتماً در فهرست **Never Embed** درج شده باشد و ضمناً قسمت پیام خطای اکروبات باید

باشد یا نه. همچنین چنانچه فونتی در بخش **Never Embed** باشد هیچ وقت به فایل PDF الحاق نمی شود، چه گزینه **Embed All Fonts** انتخاب شده یا نشده باشد.

۲. گزینه دوم عبارت **Embed Open Type Fonts** می باشد که مشخص می کند که آیا فونت های **Open Type** که نوعی از فرمت فونت می باشد به PDF الحاق شود یا نه. توجه کنید که این امکان در PDF نگارش ۱،۶ به بالا یا به عبارت دیگر از نرم افزار اکروبات نگارش ۷ به بالا فعال می باشد. همانطور که قبلاً گفته شد فونت ها به فرمت های دیگری در داخل PDF تبدیل می شوند.

۳. گزینه سوم عبارت **Subsets Embedded Fonts ...** می باشد که مشخص می کند که آیا تمام کاراکترهای فونت الحاق شود یا تنها قسمتی از آن که لازم است، الحاق شود. این دستور زمانی اعمال می شود که گزینه **Embed All Fonts** انتخاب شده باشد و یا در فهرست **Always Embed** فونتی باشد که در این صورت فقط بر روی فونت های این فهرست اعمال می شود. بنابراین اگر گزینه **Embed All Fonts** انتخاب شده باشد و این گزینه انتخاب نشود تمام کاراکترهای فونت به فایل PDF الحاق می شود. ولی با انتخاب گزینه **Subset Embedded Fonts ...** بسته به درصدی که جلوی آن است نتایج مختلفی حاصل می شود. اگر ۱۰۰٪ انتخاب شود به این معنی است که اگر کاراکترهای استفاده شده فونت در متن از ۱۰۰٪ کمتر بود به جای الحاق کل فونت فقط کاراکترهای استفاده شده را الحاق کند، این مسئله معمولاً باعث کاهش حجم می شود. مثال دیگر چنانچه ۳۵٪ انتخاب شود به این معنی است که اگر کاراکترهای استفاده شده فونت در متن از ۳۵٪ کمتر بود به جای الحاق کل فونت فقط کاراکترهای استفاده شده را الحاق نماید و اگر بیشتر از ۳۵٪ بود کل کاراکترهای فونت را به فایل PDF الحاق می کند. و چنانچه گزینه **Embed All Fonts** انتخاب نشود ولی این گزینه یعنی **Subsets Embedded Fonts ...** انتخاب شود فقط این دستور بر روی فونت های **Always Embed** اعمال می شود. ۴. در قسمت **when embedding fails** سه

با فرمت pdf می‌توان مسیر کامل طراحی تا چاپ را به راحتی و بدون مشکل طی کرد.

Distiller باید در قسمت Open گزینه Files Of Type را در حالت All files قرار دهید. خود نرم‌افزار به صورت اتوماتیک فایل مورد نظر را به فایل PDF تبدیل نموده و در کنار همان فایل Post Script ذخیره می‌کند. لازم به ذکر است که پرینتر مجازی Adobe PDF و نرم‌افزار Acrobat Distiller هر دو یک نرم‌افزار واحد می‌باشند. در این حالت تمام فونت‌ها از حالت اولیه خود خارج شده و به فرمت دیگر تبدیل شده و به PDF الحاق می‌شوند.

در حالت Warn And Continue باید گزینۀ Rely on System Font only; do not use document Fonts از پنجره Properties انتخاب شده باشد.

۴. می‌توانید به روشی متفاوت از قبل PDF تولید نمایید به این صورت که اول به وسیله یک پرینتر Post Script خود را تبدیل به فرمت Post Script نمایید و بعد این فایل را به PDF تبدیل نمایید. برای این منظور به ترتیب زیر عمل نمایید.

الف: ابتدا از منوی Start در ویندوز به گزینۀ Setting رفته و سپس گزینۀ Printers & Faxes را انتخاب نمایید. بعد از آن گزینۀ Add Printer را فشار دهید و یک پرینتر Post Script به مجموعه پرینترهای خود اضافه نمایید مانند پرینتر AGFA Select-SF ۷۰۰۰ set که یک پرینتر از نوع Post Script است.

ب: از نرم‌افزاری که می‌خواهید فایلش را به PDF تبدیل نمایید، گزینۀ پرینت را انتخاب نموده و پرینتر Post Script را انتخاب نمایید. به قسمت Properties رفته و از پنجره Layout کلید Advanced را انتخاب نمایید. در این پنجره از گزینۀ True Type Font بر روی حالت Download as Soft-font قرار دهید. بعد کلید OK را زده و پنجره را ببندید. در ضمن گزینۀ Print To File فراموش نشود. بعد کلید OK را بزنید. نرم‌افزار محل ذخیره فایل را از شما سؤال خواهد نمود و فایل را با پسوند .prn ذخیره می‌کند.

ج: از قسمت start ویندوز بخش Pro-grams را انتخاب نموده و برنامه Acrobat Distiller را انتخاب نمایید بعد از قسمت File > Open فایل Post Script درست شده را به داخل نرم‌افزار ببرید لازم به ذکر است که برای دیدن فایل مورد نظر در

این فونت‌ها را می‌توانید از سایت www.bornaray.com دانلود نمایید.

منابع

۱. PDF HACKS (100 Industrial-Strength Tips & Tools)
۲. Complete Adobe Acrobat 8 Professional help
۳. Adobe Acrobat 7.0 Tips and Tricks ترجمه علی اکبر متواضع
۴. www.adobe.com
۵. www.prepressure.com
۶. www.quickcut.com.au